

تأثیرات تغییر اقلیم بر تالاب‌های بین‌المللی هرمزگان، چالش‌ها و تهدیدها

محمد درویشی¹؛ سیامک بهزادی¹؛ علی سالاری پوری¹؛ محمد مومنی¹؛ بهنام دقوقی¹؛ عیسی کمالی¹؛

سید عباس حسینی²؛ آرزو وهاب نژاد³

¹ پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بندرعباس

² مرکز تحقیقات شیلاتی آب‌های دور، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج

کشاورزی، چابهار

³ موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران

*مسئول مکاتبات: m.darvishi70@yahoo.com

چکیده: تالاب‌ها از نظر بوم‌شناسی دارای اهمیت و ارزش‌های متعددی هستند، به‌ویژه تالاب‌های ساحلی که بالاترین میانگین تولید اولیه خالص را در میان اکوسیستم‌ها دارا هستند. کشور ایران نیز با معرفی 22 تالاب می‌کوشد در جهت استفاده بهینه و حفظ این مواهب خدادادی گام‌های اساسی بردارد. ایران به دلیل ویژگی‌های جغرافیایی و تأثیر عوامل اقلیمی که سبب گشته تا جزء مناطق خشک جهان محسوب شود، دارای چنان رشد سریعی در روند تخریب و انهدام منابع طبیعی بوده که سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های دورنگر را نیز تحت‌الشعاع قرار داده است. تالاب‌های استان هرمزگان از مهم‌ترین تالاب‌های طبیعی این خطه از سرزمین پهناور می‌باشند که با توجه به ارزش‌های زیست‌محیطی فراوان لزوم توجه جدی را می‌طلبند. یافتن راهکار و حل معضلات و مشکلات تالاب‌های ایران و به‌خصوص تالاب‌های استان هرمزگان، نیاز به اطلاعات علمی بروز و نگرش جدید در مدیریت، شیوه حفاظت جدید، استفاده از شاخص و معیارهای مدیریتی دارد تا این زیست‌بوم‌های شکننده، از ورطه نابودی نجات یابند. در این تحقیق بنا به ماهیت موضوع مورد بررسی از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی و مقایسه اطلاعات گذشته و آخرین اطلاعات موجود استفاده گردید. با توجه به مطالعات گذشته در خصوص ماهیت، اهمیت و نقش تالاب‌های ایران و استان هرمزگان، عمدتاً به بررسی منابع داخلی پرداخته شد. به جهت آشنایی بیشتر و انجام مشاهدات عینی از تالاب‌ها، مناطق تالابی مورد بازدید قرار گرفته و اقدام به ثبت مشاهدات و عکس‌برداری گردید. از بین تالاب‌های متعدد استان هرمزگان تنها چهار تالاب در فهرست تالاب‌های کنوانسیون بین‌المللی رامسر ثبت گردیده‌اند. نتایج نشان داده است که طی دو دهه اخیر میزان متوسط بارندگی سالانه در مناطق یادشده کاهش یافته و از طرفی متوسط درجه حرارت به‌خصوص در ماه‌های گرم سال به‌طور نامحسوسی افزایش یافته است. کاهش بارندگی عاملی جهت کاهش دبی رودخانه‌هایی گردیده که وارد این تالاب‌ها می‌شوند اما رودخانه‌های مذکور ندرتاً به‌صورت کامل خشک‌شده‌اند و بدین لحاظ دبی آن‌ها در ماه‌های مختلف سال متغیر هست. تأثیر دیگر کاهش بارندگی ایجاد خشک‌سالی در مناطق ساحلی بوده است. وقوع پدیده خشک‌سالی بیشترین تأثیر منفی را در محدوده تالاب‌های بین‌المللی استان داشته به‌طوری‌که حیات وحش منطقه را مورد تهدید قرار داده و موجب قطع و یا کاهش روان آب شده است. از طوفان‌های حاره‌ای نیز به‌عنوان عامل دیگر مؤثر بر تالاب‌های این استان می‌توان نام برد. طوفان گونو در سال 1386 یکی از عمده‌ترین عوامل تأثیرگذار بر محیط‌زیست این منطقه به‌شمار می‌رود. این طوفان تأثیر شدیدی بر اکوسیستم تالاب‌های هرمزگان به‌ویژه در مناطق شرق استان از جمله تالاب‌های جاسک، گابریک، سیریک، میناب، گز و حرا داشته است. در اثر این طوفان گل و لای افزایش یافته و بسترهای جلبکی و پوشش گیاهی جنگل‌های حرا و چنندل و بخشی از زیستگاه لاک‌پشت‌های دریایی تخریب و موجب تغییراتی در بافت ساحلی و مناطق تالابی هرمزگان شده است. از دیگر تأثیرات تغییرات اقلیمی بر اکوسیستم‌های تالابی را می‌توان از بین رفتن گیاهان آبی، رشد خزهای ساحلی و تغییرات ساختاری ساحلی، مرگ ماهیان، تغییرات رفتاری، تغییر در فرم مهاجرت و تغییر در میزان زاد و ولد موجودات برشمرد. از آنجا که برخی تأثیرات سوء تغییرات اقلیمی بر اکوسیستم‌های تالابی غیرقابل جبران است، پیشنهادهایی به‌منظور کاهش فشارهای مضاعف بر تالاب‌های استان ارائه گردید.

کلیدواژه‌ها: تالاب‌های استان هرمزگان، بارندگی، خشک‌سالی، طوفان، تغییر ساختار ساحلی